

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

URL :<http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1364/1/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf>

4. Інтернет джерело. URL :
https://arm.naiau.kiev.ua/books/mg/lectures/lecture_4.html

Ключові слова: міжнародні організації, права людини, ООН, НАТО, СОТ, ЄС, ЮНЕСКО, ОБСЄ.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Федорова Тетяна Сергіївна.

Костюк Мар'яна Іванівна

здобувачка вищої освіти 4-го курсу

факультету прокуратури та слідства

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРИНЦИПИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА НЕПОРУШНОСТІ КОРДОНІВ ЯК ФУНДАМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Принципи – це фундамент міжнародного правопорядку, вони визначають його політико-правовий стан, а відтак, виступають основним і визначальним критерієм міжнародної законності [1]. Основні принципи відображають та захищають базові цінності, такі як мир, співробітництво, права і свободи людини, а також гарантії їх дотримання. Окрім цього вони слугують основою функціонування та постійного розвитку міжнародного права, пристосованого до сучасних реалій.

Варто зазначити, що принципи займають особливе місце у сучасному міжнародному праві. В інтерпретації С. Погребняка «під принципами права треба розуміти систему найбільш загальних і стабільних імперативних вимог, закріплених у праві, які є концентрованим вираженням найважливіших сутнісних рис і цінностей, притаманних цій системі, та визначають її характер і напрями розвитку» [2]. У контексті міжнародного права вони виступають як основоположні правові норми, що регулюють відносини суб'єктів у всіх аспектах міжнародної взаємодії та виконують низку важливих функцій.

Характерними рисами засад міжнародного права є в першу чергу їх універсальність та взаємопов'язаність. Перша ознака вказує нам на те, що усі суб'єкти повинні суворо дотримуватись керівних положень, які регламентовані у декількох міжнародно-правових актах, зокрема Статуті ООН, Віденській конвенції про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986 р. та інших джерелах міжнародного права. Взаємопов'язаність принципів означає те, що забезпечуючи комплексний підхід та їх взаємодію, вони здатні ефективно виконувати свої функції.

Як зазначалося раніше, керівні положення регламентовано безпосередньо у Статуті ООН, але розширений їх перелік можна знайти у Заключному акті Ради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року. Серед ключових засад варто виділити наступні: незастосування сили або погрози силою, мирне вирішення спорів, невтручання у внутрішні справи держав, співробітництво між державами, рівноправ'я та самовизначення народів, суверенна рівність держав, сумлінне виконання зобов'язань за міжнародним правом, непорушність державних кордонів, територіальна цілісність та повага прав людини та основних свобод.

Для розуміння того, що підґрунтям міжнародного правопорядку виступають два ключових принципи – непорушність державних кордонів та територіальна цілісність держави, перейдемо до розкриття їх змісту та аналізу у контексті запропонованої теми.

Розпочнемо з принципу непорушності державних кордонів, який є одним з основоположних засад міжнародного права. Цей принцип є перш за все

фундаментом безпеки та мирного співіснування держав. Він зобов'язує країни поважати кордони кожної держави. Проте, це не означає, що кордони не можуть змінюватися. Принцип передбачає необхідність співпраці держав у встановленні, захисті кордонів і мирному вирішенні конфліктів, що виникають у питаннях територіальних меж.

Непорушність кордонів закріплено в Заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 р. Там чітко вказано, що «держави-учасниці розглядають як непорушні всі кордони один одного, як і кордони всіх держав в Європі, і тому вони будуть утримуватись зараз і в майбутньому від будь-яких посягань на ці кордони. Вони можуть, відповідно, утриматись також від будь-яких вимог чи дій, спрямованих на захоплення чи узурпацію частини чи всієї території будь-якої держави-учасниці» [3]. Наразі актуальним є порушення цього принципу з боку російської федерації по відношенню до України, оскільки вже понад два роки триває повномасштабна війна. Це ще раз підсилює його важливість, та акцентує нашу увагу на тому, що його недотримання є прямою вказівкою порушення міжнародного правопорядку.

Отже, з огляду на вищезазначене, принцип непорушності державних кордонів накладає на суб'єктів міжнародного права такі зобов'язання:

- 1) визнавати визначені кордони держав як юридично закріплені згідно з нормами міжнародного права;
- 2) поважати непорушність кордонів усіх держав світу;
- 3) відмовитися від будь-яких територіальних претензій або дій, спрямованих на захоплення частини чи всієї території будь-якої держави, як у теперішньому часі, так і в майбутньому;
- 4) змінювати кордони тільки на основі взаємної та добровільної згоди між зацікавленими державами.

Наступним принципом, який тісно пов'язаний з попереднім, є принцип територіальної цілісності держави. Поняття «територіальна цілісність» розглядається з точки зору різних аспектів: «по-перше, як ключова політико-просторова характеристика суверенної території держави; по-друге, як принцип

міжнародного права; по-третє, як основа територіального устрою; і, по-четверте, як важливий об'єкт національної безпеки України». Територіальна цілісність як атрибут суверенної території в межах державних кордонів фактично забезпечує верховенство держави, її суверенітет і державність у цілому. Цілісність території означає її неподільність, автономність і єдність як у просторовому, так і в політичному сенсі [5].

Він вперше був закріплений в Заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 р [3]. Проаналізувавши даний акт, можна зазначити, що усі держави-учасниці згідно цього принципу повинні слідувати певним правилам:

- поважати територіальну цілісність кожної держави;
- країни повинні утримуватися від будь-яких дій, що порушують положення Статуту ООН та спрямовані проти територіальної цілісності, незалежності або єдності інших держав. Це особливо стосується дій, які передбачають застосування сили або загрозу її використання;
- не перетворювати територію жодної іншої держави на об'єкт окупації чи привласнення прямо або опосередковано в порушення міжнародного права;
- не визнавати правомірність дій проти територіальної цілісності держави.

Як запевняє М. Баймуратов, «зміст принципу територіальної цілісності держави виходить за межі згаданих заборон. На його думку, йдеться про будь-які дії проти територіальної цілісності або недоторканності. Наприклад, транзит будь-яких транспортних засобів через іноземну територію без дозволу територіального суверена є порушенням не тільки недоторканності кордонів, але й недоторканності державної території, оскільки саме вона використовується для транзиту» [4].

Отже, проаналізувавши дві основні засади міжнародного права, ми дійшли до наступних висновків:

1. Дотримання принципів міжнародного права є суворо обов'язковим у контексті дотримання міжнародного правопорядку, оскільки вони відображають ключові інтереси держав.

2. Закріплення принципів територіальної цілісності держав та непорушності кордонів дало можливість у певний момент припинити безкінечні територіальні непорозуміння між державами, завдяки їхньому взаємному визнанню існуючих кордонів.

3. Порушення якою-небудь державою принципів міжнародного права розглядається іншими державами як зазіхання на міжнародний правопорядок. Тобто дії, що суперечать міжнародному праву, підривають довіру до системи глобальної безпеки та можуть бути розцінені як спроба дестабілізувати встановлені правила міждержавних відносин.

4. Вдосконалення згаданих принципів задля ефективного їх використання є потребою розвитку міжнародного права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Теліпко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: Навч. посіб./ За заг. ред. Теліпко В. Е. К.: Центр учбової літератури, 2010. 608 с

2. Погребняк С. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : [монографія] / С. Погребняк. Х. : Право, 2008. 240 с

3. Заключний акт Ради з безпеки і співробітництва в Європі 1975 р. Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2005. 672 с.

4. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Харків: Одісей, 2009. 704 с.

5. Іляшко О.О. Забезпечення територіальної цілісності і недоторканності України: Національні і міжнародно-правові аспекти. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 29 (68). № 3. 2018. С. 33-39. URL : https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/3_2018/8.pdf

Ключові слова: *принципи, непорушність державних кордонів, територіальна цілісність держави, міжнародний правопорядок, Статут ООН.*

ЗМІСТ

Передмова.....	4
СЕКЦІЯ №1. ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....	6
Борисюк Анна Сергіївна ФЕЙКОВІ НОВИНИ: ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО ТА ПРАВОВІ ІНІЦІАТИВИ КРАЇН СВІТУ У РЕГУЛЮВАННІ ТА БОРОТЬБІ З НИМИ.....	6
Вотчал Олексій Вікторович МОНІСТИЧНА ТЕОРІЯ СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ЇЇ ВПЛИВ.....	11
Горячківська Оксана Вікторівна МІЖНАРОДНА ВВІЧЛИВІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....	14
Джигирей Владислава Василівна СУТЬ ДЕЯКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	17
Костюк Мар'яна Іванівна ПРИНЦИПИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА НЕПОРУШНОСТІ КОРДОНІВ ЯК ФУНДАМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ.....	21
Купенко Артем Ігорович КОНЦЕПЦІЯ РЕЄСТРАЦІЇ СУДНА ЗА ПРОЦЕДУРОЮ «ЗРУЧНИЙ ПРАПОР» В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	26
Лебедевич Анна Дмитрівна та Письменна Ксенія Ігорівна ПРОБЛЕМАТИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	31
Перерва Єлизавета Владиславівна ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СІМ'Ї.....	36
Савлук Андрій Леонідович МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА: СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	39
Селіщева Валерія Володимирівна КЛАСИФІКАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ.....	43
Філіппова Катерина Олександрівна ІСЛАМСЬКЕ ПРАВО : ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	50
Шевченко Єлизавета Олегівна ПІДТРИМАННЯ ПРАВОПОРЯДКУ В МІЖНАРОДНОМУ СПІВТОВАРИСТВІ.....	54
СЕКЦІЯ № 2. ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА МІЖНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ.....	57
Склярчук Кирило Олександрович	